

Tipkaart

Chemievrij beheer verhardingen en groen

Deze tipkaart geeft informatie over het beoogde verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen op verharding en in het groen. Het gaat om chemische bestrijdingsmiddelen die een professionele gebruiker niet meer mag (gaan) gebruiken. Dit betekent dat op verhardingen en in het groen zonder het onkruid en eventuele plaaginsecten moet worden beheerd zonder bestrijdingsmiddelen. De praktijk heeft bewezen dat het kan!

Het is haalbaar en betaalbaar.

Deze tipkaart gaat in op het verbod, chemievrije technieken en methoden, slim inrichten en aanbesteden, toetsen straatbeeld en kosten.

Verbod op gebruik van bestrijdingsmiddelen

De Tweede Kamer heeft op 1 december 2015 ingestemd met een wijziging van het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Het besluit regelt dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw wordt verboden. Op verhardingen geldt het verbod per 31 maart 2016 voor professionele gebruikers. Voor onverharde terreinen (waaronder groenvoorzieningen) gaat het verbod in per 1 november 2017. Dit houdt in dat gemeenten, bedrijven, groen-voorzieners en hoveniers chemievrij moeten gaan werken op verhardingen.

Foto 1: paardenbloem in open voeg

Achtergrond van het nieuwe beleid is de bescherming van de menselijke gezondheid en het milieu. Door een verbod op het gebruik van chemische stoffen die vermijdbaar zijn, wordt gewerkt aan een betere waterkwaliteit. Zowel het Nederlandse parlement als de Europese Unie (richtlijn 2009/128/EG) vinden het chemievrij werken van groot belang.

Wat betekent dit nu voor u?

Verharding

Per 31 maart 2016 mogen professionals geen enkel bestrijdingsmiddel meer gebruiken op verhardingen. Ook andere middelen die worden aangewend voor onkruidbestrijding (zouten, azijn) zijn verboden. Onder verhardingen vallen asfalt, betonplaten, klinkers, grindpaden etc. Onderhoud van verhardingen is prima uitvoerbaar gebleken met niet-chemische methoden. Een groot aantal gemeenten werkt reeds naar tevredenheid vele jaren chemievrij.

Uitzondering op het verbod is alleen mogelijk als veiligheidsvoorschriften aantoonbaar verplichten tot bestrijden, dan wel waar chemievrije methoden uit veiligheidsoverwegingen niet mogen worden toegepast, bijvoorbeeld ten gevolge van mogelijk brandgevaar.

Er is een aantal gevallen waar chemische bestrijding de enige mogelijkheid is. Dat is het geval op sommige niet-openbaar toegankelijke industriële bedrijven (BRZO-inrichtingen), delen van defensie terreinen en op luchthaventerreinen. Ook voor spoor, metro en tramwegen en een aantal weg- en waterbouwkundige constructies blijft het gebruik vanuit het oogpunt van veiligheid mogelijk.

Foto 2: heetwater- en heteluchtmachine

Overige terreinen, waaronder grasvelden en plantsoenen

Vanaf november 2017 mag ook geen chemisch bestrijdingsmiddel meer worden gebruikt op 'overige terreinen'. Onder 'overige terreinen' vallen: siertuinen, grasvegetaties en overige beplantingen (hierna aangeduid als 'groen'). Na november 2017 mogen chemische middelen alleen nog ingezet worden in uitzonderingssituaties. Uitzonderd van het verbod zijn de lastige bestrijding van bijvoorbeeld Amerikaanse vogelkers, Aziatische boktor of eikenprocessierups. Overigens kan de eikenprocessierups zonder chemie bestreden worden door branden, wegzuigen of met biologische middelen met daarin bacteriën die de rups aantasten in het larvestadium. Ook is de Amerikaanse vogelkers zonder chemie te bestrijden wanneer men een frequentie van bestrijden van 3 jaren aanhoudt. Een andere uitzondering betreft recreatiebedrijven, sport- en golfterreinen. De partijen hebben in Green Deals afgesproken er na te streven om voor 2020 over te schakelen niet-chemische methoden mits haalbaar (incl. goede speelkwaliteit) en betaalbaar.

Slim inrichten

Verharding

Waar geen onkruid kan groeien hoeft u het niet te bestrijden.

Let hierbij op de volgende punten:

- Bij aanleg voegen dichtkitten en/of vullen met overig plastisch materiaal, gebruik passtukken rond obstakels (palen, lichtmasten of banken). Regenwaterafvoer geleiden d.m.v. goten.
- Bestrating strak leggen.
- Kies waar mogelijk voor gesloten verhardingen als asfalt, beton, printbeton, printasfalt, stelconplaten en overige betonplaten.
- Plaats hekwerken zwevend, minimaal 10 cm. boven maaiveld.
- Plaats hekwerken bij voorkeur niet boven open grond of boven ongebonden verharding.
- Plaats overige obstakels (palen, lichtmasten) in passtukken met gekitte voegen.
- Zorg bij de inrichting en plaatsing van machines/goederen ervoor dat de te behandelen verhardingen toegankelijk zijn.

Foto 3: printbeton

Groen

- Plant bij voorkeur inheemse soorten.
- Plant (bodembedekkende) soorten die zich snel sluiten, waardoor onkruid geen kans krijgt.
- Zorg voor optimale voedingscondities van de bodem; gebruik organische mest (vermijd dus kunstmest). Ook het toevoegen van micro-organismen voor het opbouwen van een goede bodemstructuur kan de bodemkwaliteit verbeteren.
- Voorkom chemische onkruidbestrijding. Bedenk dat de middelen ook voor de te beheren beplanting en voor het noodzakelijke bodemleven schadelijk zijn.
- Vaker snoeien, waardoor het plantvak niet helemaal kaal wordt, is voordeliger dan een vak rigoureus afzetten. Een kaal vak vraagt om een onkruidexplosie.
- Vermijd snippergroen.
- Let op dat de plantdichtheid en plantafstand van de randen van het vak op de soorten is afgestemd.
- Hier geldt ook 'de juiste plant op de juiste plaats'. Een smalle plantstrook vraagt geen grote heesters die regelmatig 'binnen de perken' moeten worden gehouden.

Foto 4: onkruid tussen verharding

Chemievrije technieken

Verharding

Inmiddels is er een aantal verschillende niet-chemische technieken op de markt waarmee onkruiden goed bestreden kunnen worden. Van deze technieken zijn allerlei uitvoeringen en combinaties leverbaar door verschillende fabrikanten:

- Heetwatertechniek (WAVE en volvelds)
- Heteluchttechniek (evt. met warmteterugwinning)
- Onkruidbranden (al dan niet gecombineerd met stoom)
- Borstelen

Let op: de veegfrequentie bepaalt mede de mate van onkruidgroei. Stem vegen en bestrijden van onkruid daarom goed op elkaar af. Ook het steken van graskanten langs de verhardingen is belangrijk. Een frequentie van twee keer per jaar verdient zich terug.

Met de ene methode wordt meer succes geboekt dan met de andere. Dit geldt ook voor combinaties van methoden. Win hierover onafhankelijk advies in, bijvoorbeeld bij een aantal collega hoveniers of gemeenten.

Groen

Het gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen is niet bevorderlijk voor de plantgezondheid. Praktijkproeven wijzen uit dat de scheutgroei van de meeste heesterbeplanting tot meer dan 30% achterblijft bij chemisch onkruidbeheer.

Het onkruidbeheer is chemievrij te doen, dankzij een aantal doeltreffende gereedschappen als elektrische schoffel tot handmatig te bedienen apparatuur werkend met hete lucht of heet water. Daarnaast zal in geval van een goede bodemgesteldheid de beplanting sluiten, waarna een minimum aan onkruidgroei resteert.

Zie voor meer informatie over chemievrije technieken en slim inrichten enkele rapporten in de bibliotheek op www.onkruidvergaat.nl

Kosten

Verharding (voor gebieden met $\geq 5\%$ handwerk)¹

Hieronder staan per techniek bandbreedtes van marktconforme prijzen. De prijs hangt ook af van hoeveel jaar u aanbesteedt. Veelal geldt: hoe langer deze periode, hoe goedkoper.

Heetwatertechniek:	0,11 - 0,15 €/m ² /jaar	Borstelen:	0,15 - 0,30 €/m ² /jaar
Heteluchttechniek:	0,11 - 0,15 €/m ² /jaar	Branden:	0,11 - 0,20 €/m ² /jaar

Verharding (voor gebieden met $\leq 5\%$ handwerk)

Hieronder staan per techniek bandbreedtes van marktconforme prijzen. De prijs hangt ook af van hoeveel jaar u aanbesteedt. Ook hier geldt veelal: hoe langer deze periode, hoe goedkoper.

Heetwatertechniek:	0,08 – 0,13 €/m ² /jaar	Borstelen:	0,15 – 0,30 €/m ² /jaar
Heteluchttechniek:	0,08 – 0,13 €/m ² /jaar	Branden:	0,10 – 0,20 €/m ² /jaar

Groen

Voor groenbeheer is chemievrij onderhoud doorgaans niet duurder wanneer met de inrichting van beplanting en het kiezen van sortiment rekening wordt gehouden met de beheermethode. De kwaliteit van de beplantingsvakken bij het achterwege laten van onkruidbestrijdingsmiddelen is beter en de beplanting functioneert langer. Ook voor beplanting met meer zwarte grond (bijvoorbeeld struikrozen) geldt dat chemievrij beheer leidt tot gezondere planten met een beduidend betere bloei. Wanneer u bestaande beplanting zonder bestrijdingsmiddelen wil gaan beheren heeft u in de beginfase (eerste groeiseizoen) te maken met meerkosten. U kunt deze periode verkorten door micro-organismen aan de bodem toe te voegen.

Het is verstandig een omvormingsbudget te genereren voor omvorming van het groen gedurende een aantal jaren.

Strategie aanbesteding (verharding en groen)

- Integraal aanbesteden: sluit waar mogelijk aan bij het overige gemeentelijke veegbeheer en het beheer ten aanzien van het steken van graskanten.
- Besteed het werk uit aan bedrijven met ervaring, zo mogelijk met meerdere technieken.
- Het uitbesteden met behulp van een beeldbestek levert meestal voordelen op qua prijs en kwaliteit.
- Schrijf in uw bestek methoden voor die uw verhardingen en eigendommen van derden niet beschadigen. Let wel, de aanpak van iedere mate van onkruidgroei en onkruidsoorten is specifiek, waarbij niet iedere techniek met goed resultaat kan worden ingezet. Onderzoek of uw aannemer daarin thuis is.
- Wanneer de oppervlakten van de verhardingssoorten bekend zijn en in het bestek zijn verwerkt, kunt u offertes met elkaar vergelijken en betaalt u niet te veel.

Controleren werkzaamheden

Om het kwaliteitsbeeld te handhaven kunt u periodiek een meting verrichten, of deze door derden (specialisten) laten uitvoeren. Financiële sancties ten aanzien van het niet voldoen aan de bestekseisen kunnen effect hebben; weliswaar kunnen ze ook averechts werken.

Meer informatie?

- Bent u op zoek naar meer informatie, kijk dan op www.onkruidvergaat.nl
- Heeft u een vraag of een tip die u wil delen, kijk dan op www.schoon-water.nl/forum
- U kunt ook contact opnemen met Joost Lommen via jlommen@clm.nl, 0345-470758

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

"Voor ondernemers in het groen"

Landelijke bijeenkomsten chemievrij beheer 2016

Deze 'Tipkaart verharding en groen' is opgesteld voor de vier landelijke bijeenkomsten over chemievrij beheer die gehouden worden in het najaar van 2016. Het ministerie van I&M en de verenigingen NVRD, Stadswerk, Cumela en VHG organiseren met CLM en Eco Consult deze bijeenkomsten. CLM en Eco Consult hebben de tipkaart opgesteld op basis van opgedane kennis in o.a. Schoon Water Brabant en Schoon Water Zeeland. De achtergrond van het verbod is de bescherming van de menselijke gezondheid, bodem en water. Door een verbod op het gebruik van chemische stoffen die vermijdbaar zijn, wordt gewerkt aan een betere waterkwaliteit. Zowel het Nederlandse parlement als de Europese Unie (richtlijn 2009/128/EG) vinden het chemievrij werken van groot belang.